

Gród na Zawodziu gotowy na przyjęcie zwiedzających

Rezerwat naszej historii

Na turystycznym szlaku

Niech się historycy spierają, gdzie była kolebka pierwszych polskich władców i skąd ród Piastów wyruszył na podbój sąsiednich plemion. Z Ostrowa Lednickiego, Gniezna, Gieczy czy z Kalisza, gdzie we wczesnym średniowieczu w rozlewisku Proсны stał gród warowny. Do naszych czasów zachowały się jego fragmenty, odsłonięte przez archeologów w drugiej połowie XX wieku na kaliskim Zawodziu. 14 czerwca zostanie tam otwarty Rezerwat Archeologiczny, w którym można także zobaczyć zrekonstruowaną bramę wjazdową z mostem, palisadą i ostrokołem i kilka drewnianych chat

Rezerwat Archeologiczny „Kaliski gród Piastów” na Zawodziu powstał na miejscu średniowiecznego grodu założonego w IX-X w. Wzmianka o nim znajduje się w Kronice Galla Anonima, który wspomina bratobójcze walki Bolesława Krzywoustego ze Zbigniewem w roku 1106: „Bolesław (Krzywousty) atoli spiesznie przybył pod Kalisz, a napotkawszy tam na opór garści wiernych Zbigniewowi w kilku dniach ten gród zajął...”

Gród naszym dziedzictwem

Pierwsze wykopaliska na Zawodziu przeprowadził prof. Włodzimierz Demetrykiewicz w 1903 r. Pół wieku później, w latach 1958-1965 prace archeologiczne prowadziła Pracownia Archeologiczna Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN pod kierunkiem Iwony i Krzysztofa Dąbrowskich. W latach 1983-1992 badaniami Kaliskiego Stanowiska Archeologicznego Instytutu Archeologii i Etnologii PAN kierował Tadeusz Baranowski. W 1992 r. na terenie grodziska rozpoczęto prace nad zagospodarowaniem obiektu jako rezerwatu archeologicznego - organizatorzy skansenu na realizację swojego projektu pn. „Gród kaliski” - odbudowa i promocja spuścizny dziedzictwa kulturowego Europy” dostali dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej. W efekcie przeprowadzonych w 2007 r. prac rekonstrukcyjnych zostały odtworzone: brama wejściowa z prowadzącym do niej mostem, wysoką palisadą i ostrokołem. - W ciągu zachowanego do dzisiaj wału obronnego, którego przebieg w poszczególnych fazach rozwoju grodu oznaczono odmienną roślinnością, powstała dwukondygnacyjna drewniana wieża obronna z towarzyszącą jej palisadą, a nieco dalej odtworzono fragment dawnych umocnień obronnych - wyjaśnia Jerzy Splitt, dyrektor Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej. - Zrekonstruowano także fundamenty i wykonaną z piaskowca część przyziemią romańskiej kolegiaty, we wnętrzu której zaznaczony został zarys

średniowiecznych budowniczych - twierdzi inż. Stanisław Walczak. - W trakcie tej realizacji nabieraliśmy coraz większej pokory wobec ludzi, którzy wówczas żyli. Już chociażby na podstawie odkrytych fragmentów wałów obronnych i palisady przy fosie, zachowały się pewne elementy, nawet w tej chwili widoczne w wodzie, łączone bardzo prosto, a jednocześnie bardzo mądrze. Natomiast kamienie fundamentowe były tak precyzyjnie poukładane, że nie sposób wyjąć jeden kamień. Koszt rekonstrukcji grodu wyniósł blisko 6 mln zł, z czego 75 procent pochodziło ze środków unijnych.

Dom komesa

Zanim na Zawodziu powstał gród Piastów - w okresie od VII do VIII w. - istniał tam cmentarz całopalny z grobami kurhanowymi. - Pierwsza ufortyfikowana osada plemienna została założona w tym miejscu w połowie IX wieku - twierdzi dyrektor Splitt. - Wyodrębnił się wtedy, trwający przez kolejne stulecia, podział grodu na dwie części: sakralną i mieszkalną, a właściwie rezydencjalną, bowiem stosunkowo szybko stał się on niemal wyłącznie siedzibą władzy świeckiej i kościelnej. Na początku XI wieku w części sakralnej zbudowany został niewielki, drewniany kościół, a w części mieszkalnej stanął budynek, który z uwagi na znalezienie w nim przedmioty można uznać za siedzibę zamożnego kupca lub ówczesnego miejscowego dostojnika (komesa).

Książę pan

Położenie grodu na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych i komunikacyjnych przyczyniło się do znacznego rozwoju rzemiosła i handlu na tym terenie. Największy rozwój kaliskiego ośrodka nastąpił pod panowaniem Mieszka III Starego (druga połowa XII w.) - książę ufundował też kościół, o czym wspomina „Kronika Wielkopolska”: „Będąc jeszcze w młodzieńczym wieku założył on (Mieszko Stary) w roku pańskim 1145 i z dóbr swoich dostatecznie wyposażył opactwo w Łądzie, zakonu cystersów. W Kaliszu zaś ufundował i zbudował na cześć św. Pawła kościół. Umieszczono w nim grobowce pochowanego w Kaliszu Mieszka III Starego, zmarłego w 1202 roku i jego syna, księcia kaliskiego Mieszka Młodszego, który zmarł w 1193 roku.” Na przełomie XII i XIII w. znaczenie kaliskiego grodu zaczęło spadać. W 1233 roku został mocno zniszczony w trakcie najazdu wojsk księcia śląskiego Henryka Brodatego, a kres jego istnienia nastąpił w czasie najazdu Krzyżaków w 1331 roku. Uroczyste otwarcie Rezerwatu Archeologicznego na kaliskim Zawodziu nastąpi 14 czerwca z okazji Święta Miasta Kalisza. KLIM

Rekonstrukcję wykonała firma inż. Stanisława Walczaka.

Do grodu prowadził drewniany most.

Odtworzono także fundamenty i wykonaną z piaskowca część przyziemią romańskiej kolegiaty.

Na terenie grodu postawiono siedem budynków różniących się od siebie wielkością, techniką konstrukcji ścian oraz pokryciem dachów. Fot. (x5) Mariusz Hermann

Historię kaliskiego grodu Piastów można poznać także w czasie „Podróży w przeszłość”, organizowanej przez Agencję Artystyczną „Słowiańska”, która oferuje:

- inscenizacje i pokazy historyczne
- żywe lekcje historii
- rejsy spacerowe statkiem słowiańskim po Prośnie (w tym indywidualne rejsy wieczorne z pochodniami oraz rejsy dla zakochanych)
- biesiady słowiańskie (również ze specjalnymi inscenizacjami np. dla grup VIP-owskich)
- scenariusze okolicznościowych imprez historycznych
- prezentacje i prelekcje historyczne.

AA „Słowiańska” prowadzi członkowie staromieszczańskiej kaliskiej rodziny, która na Zawodziu i Starym Mieście zamieszkuje od XVII wieku. Władysław Machowicz - rymarz z zawodu, z zamiłowania historyk - współpracował ze znakomitymi archeologami, którzy prowadzili prace wykopaliskowe na kaliskim Zawodziu: najpierw z Krzysztofem Dąbrowskim, a później z Tadeuszem Baranowskim. W Machowicz wspólnie z synem Mieczysławem pracowali także przy produkcji filmu Jerzego Hoffmana przygotowując prototypy rzędów końskich. Prowadzący agencję stale współpracują z kaliskimi archeologami i muzealnikami - efektem tego jest m.in. zrekonstruowana przez Mieczysława Machowicza łódź słowiańska św. Wojciecha „Calisia”. Od trzech lat pływa ona po Prośnie stanowiąc wyjątkową atrakcję turystyczną.

Informacje o udostępnieniu Rezerwatu Archeologicznego i imprezach plenerowych:
Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, 62-800 Kalisz, ul. Kościuszki 12
Tel. +48 62 757 16 08, fax +48 757 16 09
e-mail: muzeum@kalisz.info

Agencja Artystyczna „Słowiańska” Mieczysław Machowicz 82-800 Kalisz, ul. Górnośląska 18, tel/fax 062 753 43 29, k. 509 611 272
www.zawodzie.eu
e-mail: info@zawodzie.eu